

هم‌ترانه با گرونیکا

PABLO PICASSO

گزیده نقاشی‌های پابلو پیکاسو همراه با اشعار شاعران جهان

م. به انتخاب و ترجمه‌ی علی عبداللهی

انتشارات: ارس

مدیر هنری و طراح جلد: سعید زاشکانی

تاریخ چاپ: ۱۳۹۱

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۳۰۰۰ جلد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۳۰-۳۴-۳

نشانی: خیابان یوسف‌آباد، نیش خیابان دوازدهم، پلاک ۴

طبقه سوم غربی / تلفن: ۶۶۴۸۸۱۸۰

قیمت: ۹۰۰۰ تومان

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر
شابک

وضعیت فهرست نویسی

عنوان دیگر

موضوع

موضوع

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

: عبداللّهی، علی، ۱۳۴۷ - [ترجمه]، گردیده
هم‌ترانه با گروینکا: گردیده نقاشی‌های پابلو پیکاسو همراه با اشعار
شاعران جهان / به انتخاب و ترجمه علی عبداللّهی.
تهران: ارس، ۱۳۹۱.

: ۳-۳۴-۵۶۲-۶۰۰-۹۷۸

فیبیا

: گردیده نقاشی‌های پابلو پیکاسو همراه با اشعار شاعران جهان.

: پیکاسو، پابلو، ۱۸۸۱ - ۱۹۷۳ م.

: نقاشی‌های اسپانیایی — قرن ۲۰ م.

: شعر — مجموعه‌ها

: ۱۳۹۱ ع ۲ / پ ۴ / ND ۵۵۳

: ۷۵۹/۴

: ۲۸۲۸۴۵۶

www.kotab.ir

سخن ناشر

ناگفته پیداست که نقاشی و شعر دو نمونه‌ی برگزیده و شاخص در شناخت هنر امروز، روح زمانه و اصولاً شناخت هر دوره‌ای و روح فرهنگی مسلط بر آن به‌شمار می‌رود. قرن بیستم نیز که عرصه‌ی بیشترین دگرگونی‌ها و تحولات هنری، ادبی و تکنولوژیکی است، نه تنها از این قاعده مستثنا نیست، بلکه این خصیت‌ها، جزو سرشت انکارناپذیر آن به‌شمار می‌رود.

تا اواخر سده‌ی نوزدهم، در عرصه‌ی تمدن و فرهنگ، شعر و نگارگری و چه بسا همه چیز، سیر آرام و متأملی داشت. ولی در اواخر همین سده، ناگهان با ظهور انقلاب صنعتی و ماشینیسیم، عرصه‌ی هنر، ادبیات، فلسفه، روان‌شناسی دستخوش چنان دگرگونی‌های بزرگ و غیرمنتظره‌ای شد، که درک بخشی از راز مگوی آن، بدون بررسی آثار

هنرمندانی چون ون گوگ، ماتیس، پیکاسو، مارسل دوشان و آلبرتو جاکومتی و فیلسوفانی چون کانت، شوپنهاور، نیچه و مارکس و شاعران و نویسندگانی چون گئورگ کرکاکل، بل الوار، ریلکه، پسوآ، لورکا... و روانشناسانی چون زیگموند فروید و کارل گوستاو یونگ، اگر نگوییم غیرممکن، بلکه بسیار دشوار می‌نماید.

نقاشی قرن بیستم در شاخه‌ها و سبک‌های متعددش، نوایغ و بزرگان بسیاری دارد، که بدون شناخت آثارشان نمی‌توان درک کم و بیش دقیقی از این هنر و چند و چون آن به دست داد. از سوی دیگر، بسیاری از رویدادهای زمانه، یا سیر تطور معیارهای زیباشناختی و درک ما از زیبایی در نگاره‌ها و جلوه‌های مختلفش، در نقاشی نیز مابه‌ازایی گویا دارد، که بدون آن، بی‌تردید موزائیک فرهنگ و اندیشه‌ی معاصر کامل نمی‌شود. افزون بر این، سده‌ی بیستم، دوران شدیدترین جنگ‌ها و مخرب‌ترین فجایع، انقلاب‌ها و ظهور و سقوط فاشیسم، نازیسم، کمونیسم، سرمایه‌داری و... هم هست، که همه‌ی این رویدادهای تلخ و شیرین در دل فرهنگ و ادبیات تنیده‌اند و هنگام بررسی جداگانه‌ی هر یک، شناخت صدها عوامل دیگر اجتماعی/سیاسی/فرهنگی نیز ضروری می‌نماید.

از این رو بر آن شدیم تا با درک همین ضرورت، دست کم برای آشنایی با سیر نقاشی معاصر و نیز برای بالا بردن سلیقه‌ی بصری خوانندگان، مجموعه‌ای از تابلوهای مهم از نقاشان مختلف را با ذوق و سلیقه‌ی ایرانی گرد آوریم.

از آنجا که رویدادهای عرصه‌ی نقاشی و ادبیات به موازات هم پیش می‌روند و نیز با دگرگونی و وسعت تلقی ما از رنگ و نقش و کارکرد آن بر بوم نقاشی، دریافت ما از ادبیات، زبان و کلمه و ساختارهای ادبی هم گسترده‌تر شده است، بر آن شدیم تا

شاهکارهای شعری از گوشه و کنار جهان را نیز در کنار شاهکارهای نقاشی بیاوریم، تا بلکه از این رهگذر خوانندگان را در نیل به شناختی نسبی از این دو مقوله یاری رسانیم. در این مجموعه‌ی چندجلدی، گاهی کتاب کاملی به آثار یک نقاش اختصاص دارد و گاهی مجموعه‌ای از شاهکارهای چند نقاش مختلف کنار هم و در یک مجلد آمده‌اند. امیدواریم بگیری نقاشی معاصر با همراهی شعر جهان به صورت توأمان، اشعار شاعران طراز اول جهان، از شاعران عهد باستان گرفته تا شاعران در گذشته‌ی قرن بیستم و شاعران نوآمده‌ی قرن بیست و یک، در این مجموعه، دریچه‌ی خیال خواننده را به جایی در فراسوی رنگ‌ها و خطوط رهبرون شود و رویدادی فرخنده باشد برای آشنایی با جادوی کلام و رنگ و هم‌زمان اوج گاهی که این دو به هم درمی‌آمیزند.

ناگفته پیداست که تمام تابلوها و شعرها با توجه به ملاحظات اکنونی ما، برای پاسخ‌گویی به گوشه‌ای از نیازهای علاقه‌مندان و خوانندگان فرهیخته و عادی گردآوری شده‌اند و پیشاپیش می‌دانیم که شناخت همه‌جانبه‌ی هر دو مقوله، بررسی بیشتر و موشکافانه‌تری را طلب می‌کند، که مخاطبان کنج‌کاو، خود به ضرورت آن واقف‌اند و بی‌تردید با پویه‌ی بیشتر در این زمینه‌ها، قطعاً به آن دست خواهند یافت. و نیز می‌دانیم که این مجموعه و مجموعه‌های دیگری از این دست، فتح بانی است در این زمینه و هرگز و به هیچ روی حرف آخر را نمی‌زند.

پیکاسو

www.ketab.ir

یادداشت گردآورنده

پابلو پیکاسو، هنرمند بزرگ اسپانیایی، در سال ۱۸۸۱ در شهر مالاگا در جنوب اسپانیا به دنیا آمد. ده ساله که بود، با خانواده اش به لاکرونیا در شمال آن کشور کوچید و در آنجا برای فراگیری هنر، به همان مدرسه ای رفت که پدرش در آن هنرهای زیبا تدریس می کرد. کار هنری پابلو، ضمن فراگیری هنر کلاسیک، زود هنگام و از ۱۸۹۴ با نوشتن مقالات و تصویرسازی در مجلات محلی همان جا آغاز شد. چندی نگذشت که به خاطر تدریس پدر گذار خانواده به بارسلونا افتاد و پابلو برای نخستین بار در سال ۱۸۹۵ از موزه ی «پرادو»ی مادرید دیدن کرد و از آن رویداد متأثر شد.

نقاش جوان اسپانیایی، در سال ۱۸۹۶ نخستین بوم قطع بزرگش، «اولین عشای ربانی» را به نمایش گذاشت. دو سال بعد دومین اثر بزرگش مورد تحسین همگان قرار گرفت و خالق

آن بی‌درنگ در فرهنگستان سلطنتی مادرید برای آموختن هنر نقاشی پذیرفته شد. ولی پیکاسوی شورشی، چند ماه بعد آنجا را ترک نکرد. یک سال بعد با دوستش «پالارس»، برای زندگی به روستای «مورتا دو سن‌خوان» رفت. یک سال بعد از آن، گذارش به کافه «چهار گریه» در بارسلونا افتاد. آنجا را پاتوق خود کرد و در همان‌جا بود که با «کارلوس کازاماس» نقاش و «ه‌سابارته»ی شاعر آشنا شد.

در نخستین ماه‌های آغاز قرن بیستم، اولین نمایشگاه پیکاسو در همان کافه برگزار شد. ولی وی پس از چند سفر به پاریس، از ۱۹۰۴ تا پایان عمر، همان‌جا ماندگار شد. به باور منتقدان، پیکاسو در سال ۱۹۰۱ «دوره آبی» را در نقاشی‌اش آغاز کرد. او در این دوره از کار هنری خود، تا حدودی به خاطر خودکشی دوست نقاش‌اش و رنج‌های دیگر هستی‌شناختی، دیدگاه‌های خود درباره‌ی زندگی مردآورد و دراماتیک را با خطوط کشیده و خشن، در آثاری چون «زن اتو کش» و «جهود پیر با پسرش» بیان می‌کند.

برخی معتقدند که استفاده‌ی بی‌اندازه از رنگ آبی در آن دوره، به این خاطر بود که مقدار زیادی از این رنگ به قیمت ارزان‌گیریش آمده بود. برخی دیگر این گرایش را ملهم از «ال گرکو»، نقاش هموطنش می‌دانند. ولی هر چه بود، پیکاسو در این دوره‌ی چهارساله، تصاویر اندوهناک زیادی کشید. تصاویری از طبیعت بی‌جان گرفته، تا آدم‌های تراژیک‌ی چون تهی‌دستان، گرسنگان، مطرودان، در یوزگان و مستان. در این تابلوها، هم اندوه و نومیدی ناشی از تهی‌دستی به نمایش درمی‌آید و هم در نگاهی کلان‌تر، وضعیت رقت‌بار بشری، نمود می‌یابد.

در سال ۱۹۰۵ «دوره‌ی صورتی» در کار پیکاسو آغاز می‌شود. هنرمند در این دوره ضمن

نقاش کردن با رنگ صورتی، نخستین تندیس خودش را هم می‌سازد. در پائیز همان سال، با «گرتروداشتاین» آشنا می‌شود. یک سال بعد «وویار» بیشتر آثار دوران صورتی پیکاسو را می‌خرد و در نتیجه وضع مالی نقاش خوب می‌شود. اشتاین او را با «ماتیس» و «آندره درین» آشنا می‌کند. پیکاسو در دوره‌ی صورتی، بیشتر به برآیند تصویر توجه دارد، تا به نفس نقاشی کردن. پیداست که این دیدگاه کمی خوش‌بینانه‌تر از دیدگاه پیشین‌اش است. هم‌زمان تأمل در تندیس‌های آفریقایی و فرهنگ‌های فیگوراتیو بدوی، او را به جابه‌جایی اشکال و سرانجام به مکتب کوبیسم سوق می‌دهد، که نمونه‌ی برجسته‌ی آن، شاهکار «دختران آوینیونی» است. گفتنی است که پیکاسو از ۱۹۰۸ تحقیق همه‌جانبه در زمینه‌ی کوبیسم را پی گرفت و سرانجام به کوبیسم تحلیلی و انواع دیگر آن رسید. سپس به جستجو در آثار هنری کهن برآمد و همین سبب بازگشتش به هنر فیگوراتیو کلاسیک شد. این خصیصه را در آثار «سه زن کنار چشمه» و «مادر و کودک» به‌وضوح می‌بینیم. هم‌زمان با پیشرفت در کوبیسم، پیکاسو به سوررئالیسم نزدیک شد. سوررئالیسم هم در نقاشی ظهور کرده بود و هم در ادبیات، به طوری که نقاش اسپانیایی با بزرگ‌ترین نمایندگان هر یک دوست و دم‌خور شده بود.

پس از آن، به‌موازات کارهای دیگر، دوره‌ی موسوم به «دیوها» در کارش شروع می‌شود. او در این دوره که آثاری با سبک‌های مختلف هم می‌آفرید و در زندگی شخصی نیز مدام با زنان مختلف آشنا می‌شد و ازدواج می‌کرد، فرم انسانی و فیگورهای دیگرش را به چیزی وحشی و کج و معوج تبدیل می‌کرد. برخی منتقدان این گرایش را تحت تأثیر ماجراهای وی با «اولگا»، بالرین روس‌تباری که همسرش شده بود و سلوغی‌های

دیگر زندگی‌اش می‌داند. تابلوهای «فیگور کنار دریا» و تندیس «فیگور لمیده»، از آن جمله‌اند.

پیکاسو متأثر از جنگ اسپانیا و بمباران باسک از سوی نازی‌ها، در ۱۹۳۷ تابلوی مشهور «گوئل‌بیکا»، شاهکار مسلم دوره دیوها را کشید. در این اثر وهمناک و تراژیک، هم‌زمان اسطوره و واقعیت، درام و گروتسک و نیز فاجعه و نابودی همه‌جانبه به تصویر درمی‌آید و در نهایت سمفونی‌ای چندآوایی از خطوط و حجم‌ها و فیگورهای کج و معوج انسانی و جبرانی در فضایی تاریک‌روشن و آخرالزمانی، خبر از فاجعه‌ای هولناک می‌دهد.

پابلو پیکاسو در ۱۹۴۷ به سفال‌گری روی آورد. در لیتوگرافی نیز ذوق ورزید و در تندیس‌پردازی شاهکارهای گذشته را باطراحی کرد. می‌تواند تقسیم دوره‌های مختلف در زندگی هنری پیکاسو، به دوره‌های آبی، صورتی و دیوها، فقط به خاطر استفاده‌ی بیشتر از آن رنگ‌ها در دوره‌های مشخص است، نه صرفاً بر مبنای سیر تاریخی هنری آثارش، یا کیفیت کمپوزیسیون آنها. وی در هنر نقاشی، همه‌جور کارهایی در سبک‌های مختلف کشیده است و با آن که برخی از آنها بازآفرینی آثار مشهور کلاسیک به قلم هنرمندان مختلف هستند، ولی همچنان تازه‌اند و مهر پیکاسو بر آنها خورده است.

پیکاسو افزون بر پرکاری در زمینه نقاشی و تندیس‌سازی و مراوده با نقاشان و شاعران مختلف، در زمانه‌ای پرماجرا و تلاطم‌خیز، مصادف با جنگ‌های داخلی اسپانیا در دوران فرانکو، جنگ جهانی دوم و ظهور کمونیسم نیز می‌زیست. این رویدادها نه فقط زندگی هنری وی، بلکه زندگی شخصی‌اش را هم تحت تأثیر قرار داده و

بی‌اندازه شخصیت وی را جنجالی کرده بود. حتی این وجه از شخصیت‌اش را می‌توان در گرایش‌های سیاسی‌اش و گرویدن وی به حزب کمونیست فرانسه و دریافت جایزه‌ی صلح لنین و رد کردن نشان «لژیون دو نور»، به‌عینه دید.

پیکاسو برخلاف ون‌گوگ، توانست با فروش آثارش در دوران حیات خود به رفاه کم‌نظیری در زندگی و شهرت بسیار دست یابد. چنان‌که در سال ۱۹۶۳ موزه‌ای به نام او در بارسلونا از گنجایی شد. البته ماجراهای زندگی شخصی‌اش برای نقاش بی‌پیامد هم نبود و نمونه‌ی مشهور آن کتاب «زندگی من با پیکاسو» است، که علی‌رغم مخالفت پیکاسو، به قلم همسر سابقش فرانسیا ژیلو درآمد و سروصدای زیادی به‌پا کرد. این نقاش اسپانیایی ساکن پاریس، در نود و یک‌سالگی، در ۱۹۷۳ در فرانسه از دنیا رفت. وی در جایی می‌گوید: «من باید از سر سنت خلاص شوم. از شر زیبایی و ساتی‌مانتالیته (احساساتی‌گری) و این درامای من است.» اکنون انبوه آثار پیکاسو، زینت‌بخش موزه‌های مختلف فرانسه، اسپانیا و سراسر جهان است.

تابلوهای مجموعه‌ی حاضر نیز، کم‌وبیش از همان همهی تجربیات پیکاسو انتخاب شده‌اند. همان‌طور که می‌دانید، پیکاسو با شاعران و هنرمندان زیاد هم‌عصرش در ارتباط بود و با الهام مستقیم از آنها نقاشی می‌کرد و اثر می‌آفرید. شناخت آثار او در کنار شعرهای برجسته‌ای از سی‌تن از شاعران کهن و مدرن و امروزی طراز اول از سراسر جهان، ادای دینی است به سلوک او در هنر و ادبیات. ظهور پدیدمی پرسروصدای پیکاسو در هنر، مصادف بود با ظهور مکاتب رنگارنگ در ادبیات، به‌ویژه شعر. همان‌طور که پیکاسو تلقی ما از نقاشی را به‌تمامی دگرگون کرده و وسعت بخشید،

شاعران دوره‌ی وی نیز، جهان شعری قرن بیستم را به طرز شگفت‌آوری دستخوش دگرگونی کردند. اشعار این مجموعه که سروده‌ی شاعران مختلف از شرق و غرب جهان است، از زبان آلمانی ترجمه شده است. با توجه به طیف گوناگون آثار پیکاسو، در نوع خود تنوع چشم‌گیری دارد و از شعرهای کهن گرفته تا قالب‌های خاص با بازی‌های زبانی و فرمی، سرهدیاری و... را در بر می‌گیرند. از آن‌جا که در کارهای پیکاسو، رنگ‌ها و خطوط و صحن‌های تصاویر نگارگرانه‌ی معمول، معنای تازه‌ای می‌یابند، برخی شعرهای این مجموعه نیز در موارد زیادی در گستره‌های تازه و غریبی گام می‌زنند. تا بنگریم که بازی خطوط و رنگ‌ها، فقط بر پرده‌ی نقاشی روی نمی‌دهد. بلکه در زبان نیز اتفاق می‌افتد. برخی شعرها مستقیماً ملهم از آثار پیکاسو هستند و در برخی دیگر نیز، روح دوران وی و نگاه تازه‌ی زیبایی‌شناختی پس از وی، به نمایش درآمده است. به سخن دیگر، این مجموعه سمفونی رنگارنگی است از واژه‌ها، خطوط و رنگ‌هایی که جهان پرهیاهو و شگفت‌نورا، بر صفحه‌ی کاغذ می‌نشانند.

علی عبداللہی/پائیز ۹۰

کودک با کبوتر

۱

آن دل کبوتروار
که قادر نبودیم نگاهش داریم
اکنون که می‌داند که کجا مرد

آن صدف مهربان
در تن پوش سادگی
که ارزان فروختیم
و گوی شادمانی ناب
که سهم ما از آن
پرتابی بود به مغاک
اکنون میان آسمان و گیاه
خالی است افق

Picasso